

Týždeň s Dagom Danišom: Povolebné prekvapenia

- CZ24 News | 8. března 2020

SLOVENSKO: Sedem dní v skratke: 1. Volby vyhrali tí, ktorých chcela „nová opozícia“ vytlačiť na okraj. 2. Rivalita medzi Matovičom a Kiskom pokračuje aj po voľbách. 3. Tri výrazné skupiny voličov nemajú svoju stranu v parlamente. 4. Progresívci zbierajú podnety, aby mohli napadnúť výsledok volieb na Ústavnom súde. Spustili tým vlnu špekulácií o manipulovaní volieb.

1. Prekvapenia

Volby 2020 boli ukážkou paradoxov a politickej irónie. Víťazmi a jadrom novej vlády sú tí, ktorí sa minulý rok tlačili pri hranici 5 – 6 percent a veľmi sa s nimi nerátalo. „Nová opozícia“ ich chcela vytlačiť do kúta.

Porazeným nie je len Smer. Je stále silný. Porazenými sú hlavne tí, ktorí sa nazdávali, že po voľbách budú rozdávať karty: Za ľudí, progresívci a kresťanskí demokrati. Kiskova strana bude v parlamente najslabšia. Progresívci a KDH ostali mimo hry. A s nimi spadlo pod stôl takmer 12 percent voličských hlasov.

Nová opozícia sa pritom porazila sama. Nevyužila dopyt po nových stranách a produkovala vážne chyby. Tou zásadnou bolo založenie tretej novej strany (Za ľudí) bez toho, aby sa dokázala spojiť s mentálne aj politicky najbližšími partnermi (PS-Spolu).

Ďalšou bolo to, že mnohí si mýlili politický boj s aktivizmom. Kiskov prístup bol pasívny a vlažný. Progresívci pracovali naplno, no svoj „svätý boj“ zamerali prevažne na opozičných kotlebovcov. Nie na hlavný problém: zápas proti rozkrádaniu štátu, korupcii a biznisu vo vláde.

Politický exorcista Matovič ich pri tejto výzve prekričal. A ani nemusel zvyšovať hlas.

Vládu bude prvýkrát v dejinách Slovenska zostavovať líder, ktorý za sebou nemá stranu. OĽaNO donedávna vyzeralo ako schránková firma, zastupovaná výlučne Matovičom. Rozhodnutia sa nerobili v predsedníctve či v rade, ale kdesi vzadu.

Ak chce Matovič uspieť, toto je prvá vec, ktorú bude musieť zmeniť: štýl práce a štýl rozhodovania. Volby sa nedajú vyhrať bez lídra. A vládnuť sa zas nedá bez strany a elementárnej štábnej kultúry. Teda bez telesa, ktoré zabezpečuje spoluprácu a fungovanie na osi vláda – parlament – úrady – verejnosť.

Platí to nielen pre parlamentnú demokraciu, ale prakticky pre všetky formy vlády. Aj tie despoticke či náčelnícke. Aj tie musia byť sprevádzané cez hierarchiu, v ktorej na seba narážajú záujmy skupín (čiže strán v tom najstaršom zmysle slova).

Hovorí sa, že človek rastie s úlohami.

Matovič buď vyrastie, alebo pohorí.

2. Čakanie na Kisku

Budme však optimisti. Hlavnou výzvou volieb bolo odstaviť Smer. „Nová opozícia“ v tom zlyhala. Opozícia ako celok nie. Naopak. Predviedla jednoznačné volebné víťazstvo.

Povolebná kombinatorika dáva víťazovi volieb najmenej tri schodné možnosti. Pôvodne sa strašilo šiestimi až ôsmimi stranami v novej vláde, nakoniec stačia tri, prípadne štyri na ústavnú väčšinu. Matovič by mohol vládnuť so širokou štvorkoalíciou. Alebo s trojkoalíciou bez Andreja Kisku, resp. bez Borisa Kollára.

Je pochopiteľné, že Matovič preferuje širokú koalíciu štyroch strán. Mala by dostatočne bezpečnú podporu v parlamente.

Lenže - rovnako pochopiteľné je aj to, že Kiskovej strane sa do koalície s Matovičom veľmi nechcelo.

Kiskovi ľudia rátali v novej vláde s progresívcami a KDH. Matoviča, Kollára a Sulíka považovali za riziko. V núdzových scenároch možno rátali s jedným z nich do počtu.

Koaličná matematika nie je len o číslach. To by sme tu mali vládu OLaNO - Smer. Je o dôvere. A dôvera medzi Kiskom a Matovičom je otázna.

Predvolebná kampaň (v preklade boj) sa preklopila do povolebnej.

Kiska svoje pochybnosti odštartoval návrhom, aby vznikla koalícia bez Borisa Kollára.

Nebol to dobrý nápad. Takáto koalícia by bola slabá, s veľmi krehkou väčšinou. A podstatu problému - naštrbenú osobnú a politickú nedôveru - by neprekonal. Matovičova vláda by bola existenčne závislá od Kisku, ktorý by mal s Matovičom aj zvyškom zostavy problém.

Kiskov návrh sa nakoniec nezmenil na tvrdú podmienku. Možno aj vďaka jasnemu postoju Matoviča, ktorý v stredu Kiskovi odkázal, že pri modeli trojkoalície by si vybral Kollára. Nie Za ľudí.

Predsedníctvo Za ľudí následne rozhodlo, že vstupujú do rokovaní o novej koalícii vo formáte Matovič - Kollár - Sulík - Kiska. Čiže: legitimizovali Borisa Kollára, ktorého krátko predtým spochybňovali.

Výsledok koaličných rokovaní je neistý. No dobrou správou je, že sa aspoň v nultom, nezáväznom kroku dáva šanca komunikácii.

Slovensko potrebuje reštart. A spoluprácu tých, ktorí ho vo voľbách sľubovali.

3. „Menšiny“ mimo hry

Pri komentovaní volieb by sme nemali obísť jeden dôležitý problém: prepadnuté hlasy voličov. Teda krach kresťanských demokratov, progresívcov a slovenských Maďarov.

Pomerný volebný systém má tú výhodu, že takmer každej relevantnej skupine voličov zaručuje zastúpenie v Národnej rade. Tieto voľby sú však ukážkou výnimky z pravidla. Tri rôzne „menšiny“ - kresťanskí demokrati, progresívcovia a Maďari - budú bez svojej strany v parlamente. Hoci mali podporu cez 100, resp. 200-tisíc hlasov.

Tento stav nie je ani zdravý, ani spravodlivý. Bude vyrábať problémy. Frustráciu, vyplakávanie, nechť mladých angažovať sa vo verejnom živote...

Na druhej strane: za volebné zlyhania si spravidla môžu samy strany a ich lídri. Nie voliči či systém.

Aby sme boli konkrétnejší, Maďari doplatili na rivalitu dvoch maďarských strán. PS-Spolu išlo do rizika od júna 2019, keď Kiska založil tretiu novú stranu a odmietol opakované návrhy na spojenie síl. A KDH sa pri kľúčových témach (ochrana života, Istanbulský dohovor) ostýchalo prejavíť názor.

Neúspešné strany čakajú snemy, výmena vedenia a prehodnotenie politiky, s ktorou zlyhali.

4. Šedá zóna

Celkom inou a veľmi nešťastnou formou povolebnej „kampane“ sú úvahy v PS-Spolu, že by mohli napadnúť výsledky volieb na Ústavnom súde. Voličov vyzvali, aby nahlasovali volebné nezrovnalosti. Cez sociálne siete sa začali šíriť špekulácie o manipulácii volieb a údajne vysokom počte neplatných hlasov.

Kým na to nebude dostatok dôkazov, spochybňovanie volieb neprinesie vôbec nič. Len nárast frustrácie a šírenie nedôvery.

Tvrdenia, že tu máme veľa neplatných hlasov, sú nepravdivé. Podiel platných hlasov bol 98,8 percenta. Alebo inak – percento neplatných hlasov bolo menšie než vo voľbách 2016, 2012, 2010 či 2006.

Faktom je zatiaľ len to, že niektorí voliči z menších okrskov nahlasujú, že im nezohľadnili krúžkovanie konkrétnych mien na kandidátke (čo je pomerne častý problém). V prípade progresívcov však nepresne zarátané krúžky pri menách nič neriešia. Aby uspeli, muselo by sa zistiť, že sa zle započítali aj odovzdané hlasy pre koalíciu PS-Spolu. Konkrétne tisíc hlasov. A to je pri revízii vybraných (problémových) okrskov málo pravdepodobné.

Šanca, že prípadná sťažnosť pretlačí progresívcov do parlamentu, je takmer nulová. Šanca, že zvýši sklamanie, hnev a nedôveru v spoločnosti, je výrazne vyššia.

Progresívcovia spochybňovaním výsledkov volieb (zatiaľ len tým neoficiálnym) otvárajú dvere do šedej zóny, v ktorej môže byť zaujímavý akurát tak Harabin. Nie oni.